

Stadsbyggnadsförvaltningen
RapportLänsstyrelsen i Uppsala län
751 86 UppsalaHandläggare:
Ida Gottberg
Hannes Vidmark

Rapportering av åtgärdsprogrammet för luft 2019

Resultat

Miljökvalitetsnormerna för luft som mäts vid Kungsgatan klarades för partiklar men inte för dygns- och timnormerna för kvävedioxid. Resultatet är något bättre men jämförbart med resultatet 2018.

Parameter	Resultat 2019	Miljökvalitetsnorm	Senaste år för överskridande
PM10 årsmedelvärde	17,1 µg/m ³	40 µg/m ³	-
PM10 dygn	19 dygn	35 dygn	2017
NO ₂ årsmedelvärde	33,5 µg/m ³	40 µg/m ³	-
NO ₂ dygn	24 dygn	7 dygn	2018
NO ₂ timmar	200 timmar	175 Timmar	2018

Påverkande faktorer

Sedan flytten av mätstationen 2017 från Kungsgatan 42 till Kungsgatan 67 har resultatet konsekvent visat på överskridanden av dygns- och timnormerna för kvävedioxid. En viktig orsak till detta trendskifte är att bytet från östra till västra sidan av gatan vilket med förhärskande vindriktningar ger betydligt högre halter. Skiftet påverkar även halterna för partiklar men i och med att åtgärderna för partiklar är effektivare klaras normerna för dem med marginal.

Några större trafikomläggningar som berör Kungsgatan och bedöms påverka resultatet har inte förekommit.

En utförligare utvärdering med analys av väderpåverkan genomförs inom samarbetet med Östra Sveriges Luftvårdsförbund och rapporteras senare i år.

Genomförda åtgärder i programmet

Kommunen har i sitt åtgärdsprogram föreslagit 31 åtgärder. I **bilaga 1** redovisas åtgärderna och status vid utgången av 2019. Av de 31 åtgärder som finns bedöms 10 åtgärder som klara med innebörden att åtgärden är helt genomförd eller införd som ett kontinuerligt arbetssätt i befintlig verksamhet. Övriga åtgärder är mer eller mindre pågående, främst på grund av att åtgärder som innebär utveckling och förbättring i sin formulering aldrig kan ses som slutförda.

Uppsala kommun har en väl utvecklad luftberedskap där städning av gatorna utifrån rådande väderförhållanden och utsläppsdata bedöms begränsa antal dygn där PM10 överskrider normvärdet och resultera i att miljökonsekvensnormen för partiklar klaras.

Sammantaget bedöms de genomförda åtgärderna ha haft effekt på luftkvaliteten och fortsatt arbete bör leda till fortsatt förbättring när det gäller partiklar. När det gäller kvävedioxider bedömer kommunen att det finns ett behov av att komplettera åtgärdsprogrammet med kraftfullare åtgärder.

Behov av komplettering

I kommunens mål och budget för 2019 med plan för 2020–2021 har kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden fått i uppdrag att ”Vidta de åtgärder som krävs för att nå EU:s luftkvalitetsmål i Uppsala”.

I åtgärdsprogrammet anges ytterligare åtgärder ”om åtgärderna i programmet inte ger önskad effekt”. En av dessa åtgärder är att ”Utreda resvägar i innerstaden samt möjlighet till regleringar”.

Med anledning av ovan har en särskild utredning påbörjats 2019 för att utreda orsaken till överskridanden av miljökvalitetsnormer för kvävedioxid främst kopplat till fordonstyper och bränsleklasser. Analyser görs även för fordonens åldersfördelning, registreringsort och typ av ägare. Utredningen ska även ge svar på vilken effekt på kvävedioxider som kan förväntas av olika trafikåtgärder, bland annat införande av Miljözon klass 2 för lätta fordon och varianter av genomfartsförbud.

Utredningen förväntas var färdig den 20 mars 2020 och kommer att användas som underlag till förslag på åtgärder. Utöver luftutredningen kommer det parallella arbetet med framtagandet av handlingsplan för trafik och mobilitet att vara viktig för att få en helhetssyn på framtida trafikströmmar i staden. Genom det arbetet fås underlag för att bedöma effekter av åtgärder på gator där mätning inte sker idag.

Revidering inför ny programperiod

Under 2020 påbörjas arbetet med revidering av åtgärdsprogrammet inför beslut i Kommunfullmäktige 2021 och ny preliminär programperiod 2022–2029.

Bilaga 1: Redovisning av Åtgärdsprogrammet för luft 2019

Uppföljning Åtgärdsprogram Luft 2019

Pågående och föreslagna åtgärder	Ansvar för genomförande och finansiering	Effekt PM 10	Effekt NO2	När	Status
<u>Ren och effektiv trafik</u>	-	-	-	-	
<p>Utreda förutsättningarna för lägre hastighet inom hela stadskärnan inklusive Luthagesplanaden, Väderkvarnsgatan, Kungsgatan, Östra Ågatan, Munkgatan, Kyrkogårdsgatan, Skolgatan, Syssemansgatan samt alla lokalgator innanför.</p> <p>Samordnas med Uppsala kommuns hastighetsöversyn som pågår under 2014.</p>	GSN	++		Klart	Hastighetsöversyn samt omskyllning är genomförd i hela kommunen med några få undantag. För innerstaden har det inneburit sänkning från 50 km/h till 30 km/h på många gator.
Fortsatt dubbdäcksförbud Kungsgatan	GSN/KS	+++	++	Klart (permanent förbud)	-
Bättre information, uppföljning, kontroll och efterlevnad av befintliga föreskrifter och förbud, ex miljözon, dubbdäcksförbud och övrig dammbildande verksamhet.	GSN, MHN och Polismyndigheten i Uppsala	++	++	Pågående	<p>Kontinuerlig information på uppsala.se</p> <p>Dubbdäcksandelen följs upp nov-april varje år på Kungsgatan och närliggande gator.</p> <p>Polismyndigheten är kontaktad 2020 för samverkan i frågan</p> <p>Info om eldning gick 2019 ut till alla fastighetsägare med lokala eldstäder.</p>
Övergång till miljövänligare drivmedel med särskilt fokus på elektrifierade transporter - kommunens fordon	KS samt alla nämnder och styrelser	+	+	Snarast, beror av teknikutveckling	83 procent av kommunens lätta fordon (under 3, 5 ton) är möjliga att drivas med fossilfria bränsletyper. Kommunen har 44 st bilar och mindre arbetsmaskiner som är 100 procent eldrivna.
Övergång till miljövänligare drivmedel med särskilt fokus på elektrifierade transporter - kollektivtrafiken	Kollektivtrafikmyndigheten	+	+++	Snarast, beror av teknikutveckling.	Region Uppsala planerar för batteridrivna bussar, möjliggörs genom laddning nattetid på nya stadsbussdepån i Fyrislund.

Uppföljning Åtgärdsprogram Luft 2019

Pågående och föreslagna åtgärder	Ansvar för genomförande och finansiering	Effekt PM 10	Effekt NO2	När	Status
					2020 kommer 15 dieselbussar (stadsbussar) ersättas av 15 biogashybridbussar, förväntad minskning av energiförbrukning upp till 20 %
Öka arbetet med och utvecklingen av det hållbara resandet	KS/GSN/PBN och Kollektivtrafikmyndigheten	+	+	Kontinuerligt pågående	<p>Årliga kampanjer för barn och vuxna för hållbart resande (Vintercyklisten, Klimatkampen, Cykelvänlig arbetsplats m.m)</p> <p>Klimatprotokoll-samverkan med näringslivet</p> <p>Uppsala Sverige bästa cykelstad 2019</p> <p>Påbörjat arbete med handlingsplan för Trafik och mobilitet</p> <p>Antagen Genomförandeplan för Regional cykelstrategi i Uppsala län 2020-2022 i november 2019</p> <p>Gamla Uppsala buss (stadstrafiken) medlem sedan 2019 i Uppsala klimatprotokoll</p>
Policy och handlingsplan för parkering, inklusive infarts-/pendlarparkeringar.	GSN	+	+	Pågående	<p>Det pågår en översyn av alla parkeringar på allmän platsmark i Uppsala tätort. Områden som är reglerade är Luthagen, Fålhagen, Höganäs och city. Under 2020 kommer Sala backe, Svartbäcken och Tuna backar att regleras.</p>
Policy och handlingsplan för ökad cykling	GSN	+	+	Klart. uppföljning av åtgärder framgent	<p>Cykelbokslut 2019</p> <p>https://www.uppsala.se/organisation-och-styrning/publikationer/cykelbokslut-2019/</p>

Uppföljning Åtgärdsprogram Luft 2019

Pågående och föreslagna åtgärder	Ansvar för genomförande och finansiering	Effekt PM 10	Effekt NO2	När	Status
Eco driving-utbildning kontinuerligt för alla busschaufförer samt kommunens personal som kör tjänstefordon	Kollektivtrafikmyndigheten, alla nämnder och styrelser	+	+	Pågående	Gamla Uppsala buss (stadsbussarna) har grundutbildning Miljö för all personal samt utbildning i sparsam körning för förare. Nobina (regional busstrafik) utbildar förare i ett mjukare och effektivare körsätt. Uppsala kommun: Förarutbildning har testas under en period (2018) och ett projekt har genomförts under 2019 (i samband med upphandlingsfrågor), systematisk utbildning är ej ännu på plats.
Fortsatt utveckling av kollektivtrafiken (tillgänglighet, framkomlighet etc)	Kollektivtrafikmyndigheten, KS, GSN, PBN	+	+	Pågående	Strategi för regionbusstrafik dec 2018.
Utveckla och tillämpa miljökrav vid upphandling av maskiner och entreprenader	KS, GSN	+	+	Pågående	Krav har ställts 2019 Utveckling av bygglogistikcenter; utöver samlastning erbjuds korttidslagring sedan oktober 2019
<u>Förbättrad vägrenhållning</u>					
Dammbindningsmedel på särskilt utsatta vägsnitt	GSN	+++		Klart	Tidigare genomförd åtgärd och en del av ordinarie verksamhet. Ex optidrift (synergier mellan olika driftverksamheter exempelvis halkbekämpning vinterväghållning och PM-10).
Luftjour	GSN	+	+	Klart	Luftberedskap en del av ordinarie verksamhet, under perioden januari-juni

Uppföljning Åtgärdsprogram Luft 2019

Pågående och föreslagna åtgärder	Ansvar för genomförande och finansiering	Effekt PM 10	Effekt NO2	När	Status
Vakuumsugning	GSN	+++		Klart	En del av ordinarie verksamhet
Ersätta sand med salt eller CMA på särskilt utsatta vägvavsnitt	GSN	+		Pågående	Diskussionen om det finns behov vid Resecentrum kvarstår. Ej genomfört åtgärd eftersom MKN för partiklar klaras och pga. viss osäkerhet gällande effekten.
Högtryckstvätt med CMA kombinerat med vakuumsug	GSN	+++		Klart	En del av ordinarie verksamhet
Installation av fyra nya väderstationer i staden för att på så sätt förbättra informationsunderlaget för vägrenhållning	GSN	+		Klart	
Förändrad metod för fogning av gatsten (betongkross och permacyd)	GSN	++		Klart	Betongkross användes under 2019.
<u>Planering</u>					
Luftkvalitet integreras tidigt och systematiskt i planprocessen	PBN	++	++	Pågående	Luftutredningar beställs när bedöms lämpligt, kvarstår dock att införa detta i ett styrdokument för kontinuitet och ytterligare förbättring
Utveckling av ekosystemtjänster som metod att förbättra luftkvalitet (träd, gröna väggar etc.).	KS, GSN, PBN	+	+	Pågående	Under 2020 påbörjas aktiviteter för denna åtgärd
<u>Kommunikation</u>					
Utreda möjligheten att införa digitala informationstavlor i anslutning till Kungsgatan som informerar om luftföroreningshalter och att välja annan väg om möjligt (vid höga halter av luftföroreningar).	GSN, MHN	++	+	Ej aktuell	
Kommunicera konsekvenser, hälsa, miljö, ekonomi bl.a. via "luftrapport" i	KS, GSN, MHN	+	+	Pågående	Sidan https://www.uppsala.se/boende-och-trafik/trafik-och-

Uppföljning Åtgärdsprogram Luft 2019

Pågående och föreslagna åtgärder	Ansvar för genomförande och finansiering	Effekt PM 10	Effekt NO2	När	Status
dagstidning/radio, via Uppsala kommuns hemsida					gator/luftkvalitet-i- uppsala/ ska ses över 2020
Kommunicera åtgärdsprogrammet via Uppsala kommuns hemsida samt via media	KS, GSN, MHN	+	+	Klar	
<u>Förslag till åtgärder på nationell nivå</u>					
Möjliggörande av dubbdäcksavgift	Regeringen	+++	+		
Miljözon för personbilar	Regeringen	+	++		Miljözon 2 för personbilar är möjlig att införa, utredning pågår.
Förstärkt spårkapacitet mellan Stockholm och Uppsala genom ex dubbelspår samt tågstopp vid Uppsala södra/Bergsbrunna station.	Regeringen	+	+		
<u>Om åtgärderna i programmet inte ger önskad effekt</u>					
Tvättad bergkross på särskilt utsatta vägavsnitt	GSN	+		Ej aktuell	Ej genomförd åtgärd eftersom MKN för partiklar klaras och pga. viss osäkerhet gällande effekten.
Utreda resvägar i innerstaden samt möjlighet till regleringar	GSN	Ej möjligt att bedöma utan utredning	Ej möjligt att bedöma utan utredning	Pågår	Särskild luftutredning 2019-2020 samt utredningar i samband med framtagande av handlingsplan för Trafik och mobilitet
Signalprioritering Kungsgatan	GSN, Kollektivtrafikmyndigheten	+	++	Pågår	Signalprioritering på Kungsgatan ej aktuell, dock ska signalerna trimmas in (gröna vågen) på Kungsgatan mellan Bäverns gränd och Skolgatan enligt planering för 2020.

Uppföljning Åtgärdsprogram Luft 2019

Pågående och föreslagna åtgärder	Ansvar för genomförande och finansiering	Effekt PM 10	Effekt NO2	När	Status
Byta beläggning på särskilt utsatta vägavsnitt	GSN	++	++		Tycho Hedéns väg har (på halva vägbanan) har under 2019 fått EAF-asfalt , en slaggasfalt som bedöms hålla bättre mot slitage från dubbdäck och därmed minska uppkomsten av partiklar.
Värmeslingor Vaksalagatan/Kungsgatan	GSN, PBN	++	+	Ej aktuellt	